

Edellisen johdosta

Tiedotustutkimuksen toimitus on ystävällisesti tarjonnut meille mahdollisuuden kommentoida Tarmo Malmbergin kommenttia, mistä kiitos. Kommenttiin on tosiaan syytä, koska Malmberg asettaa meidät oman Habermas-tulkintansa mukaiseen Prokrusteen vuoteeseen, johon emme tietenkään mahdu.

Aluksi oikaistakoon yksi Malmbergin väärintulkinta. Me emme kissa viekään "glorifioi plebeijistä julkisuutta".

Ensinnäkään käyttämämme populaarijulkisuuden käsite ei ole identtinen Habermasin käyttämän plebeijijulkisuuden käsitteen kanssa. Mainittu käsite vii lahtaa *Julkisuuden rakennemuutos* -teoksessa vain esipuheessa ja vuoden 1990 uusintapainoksen jälkisanoina ja niissäkin niin lyhyesti, että ainakin meidän on hyvin vaikea rakentaa sen varaan "mitä Habermas todella tarkoitti" tyyppistä eksegetiikkaa. Itse asiassa Habermasin plebeijisestä julkisuudesta esittämä määritelmä on niin lyhyt, että voimme siteerata sen kokonaisuudessaan. Plebeijijulkisuus on (mt., 16) "kirjalliset asusteensa riisunut julkisuus, jonka toimijoina eivät enää olleet 'sivistyneet säädyt' vaan oppimaton 'kansaa'". Kehotamme kiinnostuneita lukaisemaan artikkelimme uudelleen ja kummastelemaan, mitä ihmeen tekemistä tällä Ranskan 1790-luvun alkuun viittaavalla käsitteellä on nykyisen Suomen julkisten puhuttelujen areenoiden kanssa.

Toiseksi me emme, toisin kuin Malmberg Habermas-tulkintoineen olettaa, tee eroa plebeijisen ja porvarillisen julkisuuden välillä. Miten voisimmekaan, kun emme edes käytä näitä termejä vaan tarjoamme monoliittisen tai hierarkisoivan julkisuuskäsityksen tilalle mallin julkisen puhuttelun areenoista? Emme myöskään rakenna muuria "vakavan" ja "populaarin" julkisuuden välille – siitä puhumattakaan, että "glorifioisimme" populaarijulkisuutta. Otammehan artikkelissamme etäisyyttä paitsi "habermasilaisiin" myös "fiskeläisiin" näkemyksiin, joita molempia nimitämme mediatutkimusta halkoviksi ja halvaannuttaviksi karikatyyreiksi. Artikkelissamme pyrimme päinvastoin saamaan otetta siitä, kuinka niin "vakava" kuin "populaari" rakentuvat julkisuudessa – siis julkisen puhuttelun areenoilla – aina jo suhteessa toisiinsa. Ja varsinkaan me emme jaa julkisuuksia "rationaalisiin" ja "irrationaalisiin" tai "argumentatiivisiin" ja "ei-argumentatiivisiin" (tai "kananmunia ja tomaatteja heitteleviin"). Sen sijaan pyrimme pohtimaan sellaista mallia, jossa sekä järki että tunne, yhtä lailla kognitio kuin ruumiillisuuskin tematisoituvat niin "vakavasta" kuin "populaarista" julkisuudesta puhuttaessa.

Kolmanneksi me kehotamme ottamaan populaarijulkisuuden vakavasti julkisuuden tutkimisessa. Emme voi kuin ihmetellä, millaisten taikalasien läpi viestimme siitä, että populaarijulkisuus on analyttisen huomion arvoinen, alkaa näyttää

siltä, että se on meistä fantastinen. Jos sanoo, että x on huomion arvoinen, ei sano, että x on upea, vaan että se tosiaankin on huomion arvoinen.

Neljänneksi: myös intimisoitumisteessin suhteen olemme eri linjoilla. Itse asiassa Malmberg tulee todistaneeksi oikeaksi sen väitteemme, johon hän *expressis verbis* kommentissaan viittaa. Kirjoitimme, että ”habermasilaiseen julkisuuskäsitykseen (edes modifioituna) sitoutuva ymmärrys mediajulkisuudesta ei tunnista intimisoitumista edes relevantiksi kysymykseksi”. Malmberg ei totta tosiaan tunnista tar koittamaamme intimisoitumista *kysymykseksi* vaan lukee Habermasia *vastauksena* siihen, mitä intimisoituminen on.

Malmbergin mukaan Habermasin julkisuusteoria perustuu intimisoitumista koskevalle ajatukselle. On totta, että Habermasin (2004, 90) mukaan modernin julkisuuden painopiste siirtyy poliittisesta julkisuudesta ”järkeään julkisesti käyttävien keskustelevan yhteisön yhteiskunnallisiin tehtäviin” ja että “[i]ntiimistyneen yksityispiirin kokemukset selkänोजनाan” porvarillinen julkisuus ”uhmasi vakiintunutta monarkkivaltaa”. Habermasin (mt., 94) mukaan yksityistynyt porvari ”oli yhtä aikaa omaisuuden ja henkilöiden omistaja sekä ihminen ihmisten joukossa: *bourgeois ja homme*”, mikä jakoi myös julkisuutta ”sen mukaan, keskustelivatko yksityishenkilöt kirjallis-julkisesti vaihtaen ihmisiä mielipiteitä minuuskokemuksistaan vaiko poliittis-julkisesti vaihtaen omistajina mielipiteitä yksityispiirinsä säätelystä”. Näin, koska ”julkisuusperiaate käännettiin tuolloin vakiintunutta valtajärjestelmää vastaan, poliittisen julkisuuden objektiivinen tehtävä saattoi *aluksi* yhdyttyä sen kirjallisen julkisuuden kategorioista juontuvaan itseymmärrykseen eli yksityisomistajien etu yksilön vapauteen ylipäänsä” (mt., 95, viimeinen kurs. AK & ML).

Kun Malmberg tiivistää Habermasin kantana olevan, että “[j]ulkisuuden intimisoiminen on siten porvariston keskeisenä poliittisena strategiana”, hän unoh taa mainita, että tässäkin suhteessa Habermas tarjoaa meille paitsi kaksinapaisen sfäärimallin, myös rappeutumisen tarinan. Habermas nimittäin korostaa sosiaali- ja intiimipiirien vastakkaistumista valtion ja yhteiskunnan lomittuessa yhä tiukemmin toisiinsa ja intiimipiirin syrjäytymistä tämän seurauksena yksityispiiriin laitamille (mt., 227). Näissä oloissa “[i]ntiimipiirin alkuperäinen suhde kirjalliseen julkisuuteen on kääntynyt nurin: julkisuuteen suuntautunut sisäisyys on muuttunut intiimin esineistämiseksi” (mt., 252). Juuri tällöin myös julkisuuden porvarillinen malli, jossa yksityisyyden alue on erotettu jyrkästi julkisesta vallasta, käy käyttökelvottomaksi ja syntyy ”uuspoliitisoitu sosiaalisen piiri, jota ei voida lukea [...] sen enempää julkiseksi kuin yksityiseksikään”. Toden totta, Habermas kirjoittaa ”uusfeodalisoitumisesta”, jonka toisena syynä on massakulttuuristuminen ja intiimipiiriin esineistyminen, toisena valtion ja kansalaisyhteiskunnan sekoittuminen.

Kun artikkelissamme esitämme, että intimisoitumista pitää tutkia yli ja ohi habermasilaisen teessin, visioomme sisältyy vaatimus intiimin kategorian kyseenalaistamisesta. Me emme siis käytä termiä ”intiimi” Habermasin tapaan. Tällehen intimiteetti rakentuu ”patriarkaalisin ydinperheen sisäisenä perhe-elämänä” (mt., 82), ”suojatilana” (mt., 252), jonka esineistymiskehitys murtaa. Tämän murroksen Habermas rinnastaa analyysissään ”sisäisen elämän” ”tyhjentyäkehitykseen” (mt.). Tällainen romantisoiva käsitys ”patriarkaalisesta ydinperheestä” läheisyyden ja sisäisyyden alkuperäisenä tyysijana on meille yksi meisyyden artikulaatio, ei huolen tai kriittisen teorian suojelun kohde. Intimisoitumiseksi nimetty kehitys edellyttääkin erittelyä siitä, miten *erilaisia* meisyyksiä ja identiteettejä tuotetaan ja miten näistä tuotoksista kamppaillaan. Michael Warnerin vivahteikkaasti Habermasia kommentoiva tutkimus *Publics and Counterpublics* (2002) on tästä yksi esimerkki. Jotta näitä kysymyksiä voidaan pohtia, hegeliläinen pyhä kolminaisuus – perhe, kansalaisyhteiskunta ja valtio – ei voi toimia annettuna analyysin lähtökohtana.

Me peräänkuulutammekin uusia ymmärryksiä julkisesta ja yksityisestä – emme vain rajan liukumista annettujen ”alueiden” välillä. Itse asiassa juuri Malmbergin ”antikisoivaksi” nimeämää Hannah Arendtia on viime vuosina luettu filosofina, joka tarjoaa hegeliläisen perhe/kansalaisyhteiskunta/valtio -jaottelun ylittävän tavan käsittää politiikka *toimintana*. Tästä näkökulmasta tulisi ainakin tutkia mahdollisuutta, että joissain habermasilaisen rappeutumiskehityksen ”pseudo-intiimisydeksi” tunnistamissa muodoissa olisikin kyse poliittisesta toiminnasta, Arendtin sanoin maailmojen tekemisestä.

Yhtä kaikki: tulkintamme intimisoitumisesta ei samastu Habermasin käsitykseen julkisuuden rapautumisesta siten, että yleisöt olisivat jakautuneet ”järkeään ei-julkisesti käyttäviin asiantuntijavähemmistöihin ja julkisesti vastaanottajiksi asettuneisiin laajoihin kuluttajamassoihin” (mt., 256). Tällaisen elegisen julkisuuskäsityksen – jota Habermas itsekin on myöhemmin kritisoinut – sijaan pyrimme pohtimaan ”vakavan” ja ”populaarin” keskinäisten suhteiden rakentumista tilanteessa, jossa totta kyllä eliitit viestivät kasvavasti toistensa kanssa, mutta jossa julkisuus ei kuitenkaan ole tyhjentynyt poliittisuudesta, jos kohta sen poliittisuus ei lankeakaan yksin valtiollisuuden kanssa, vaan saa sfäärijaot kyseenalaistavia muotoja.

Saattaakin olla, että olemme jälleen kerran tekemisissä vanhan brechtiläisen dilemman kanssa: lähteäkö liikkeelle vanhoista hyvistä asioista vai tarttuako uusiin huonoihin. Meille ainoa radikaali vaihtoehto on jälkimmäinen. Koska puheenvuoromme oli ohjelmallinen, näkemystemme painoarvo mitataan viime kädessä julkisen puhuttelun areenoiden ja kulttuurisen määrittelyvallan siirtymien konkreettisten analyysien kautta. Niitä kohti!